

Geachte Statenleden, dames en heren,

Ik sta hier, als oud-Staatsbosbeheerder, met een bezwaard gemoed. In tien minuten moet ik u proberen uit te leggen waarom u op de drempel staat van een onherstelbare fout, namelijk het slopen van bos in de Schoorlse Duinen, onze grootste en oudste duinbebossing langs de Noordzeekust. Bij de woorden ‘grootste’ en ‘oudste’ denk je al gauw aan een uitgestrekt en indrukwekkend woud zoals we die in de grote bosgebieden van de wereld zien. Ik heb daarvan een aantal mogen aanschouwen – waaronder de imposante eucalyptusbossen in Nieuw-Zuid Wales, die nu helaas in brand staan - en gelooft u mij: dat woudreuzenbeeld zien we niet in onze Nederlandse bossen en zeker niet in bossen op de armste groeiplaatsen, zoals in Schoorl. In ons land bestaan imposante bomen vooral in parken en sprookjes en met dat laatste woord heb ik meteen te pakken wat de boswachterij Schoorl zo bijzonder maakt: het is sprookjesachtig liefelijk. Een bos om verliefd op te worden, te koesteren en te beschermen tegen alle kwaad, zodat ook komende generaties bosbezoekers er vreugde uit kunnen putten.

Ik heb een hele poos nagedacht over een voor iedereen aanvaardbare manier om uit de impasse te komen en ik denk dat ik een oplossing heb die ik straks zal onthullen. Eerst zal ik de vraag proberen te beantwoorden wat dit bos zo bijzonder maakt. Waarom zijn we hier met een grote groep verontruste burgers in een laatste poging om de vernietiging af te wenden? Waarom zagen de ecologen die het sloopplan bedachten niet wat wij zien: dit bos is onvervangbaar. Dat komt, Statenleden, omdat het volgens uw ecologen productiebos is. En productiebos is geen natuur. Het is een soort landbouw met als hoofddoel het behalen van de hoogste houtopbrengst. Bovendien bestaat het uit zwarte pijnbomen die uit Oostenrijk en Corsica komen en zulke exoten passen niet in onze natuur. Als het om uitheemse boomsoorten gaat vertonen sommige ecologen dezelfde vreemdelingenhaat als Victor Orbán tegen de vluchtelingen die via Hongarije proberen het veilige West-Europa te bereiken.

Natuurlijk hebben de stichters van het bos in de jaren twintig van de vorige eeuw wel geprobeerd of onze groveden en zeeden geschikte boomsoorten zouden zijn. Maar die inheemse soorten lieten het afweten en dus moesten zij uitwijken naar uitheemse soorten die wél bestand bleken te zijn tegen de barre omstandigheden waarin dit bos zijn leven begon. Nu is het een oase van lieflijkheid, maar toen was dit duingebied een stuivende zandvlakte die bij harde wind de straten en daken in Schoorl en Bergen met een dikke zandlaag bedekte. Bos planten was een noodzaak om het stuifduin te beteugelen. Dat het bos met die vreemdelingen zo mooi zou worden hadden zelfs de grootste optimisten onder de planters mogelijk niet kunnen bevroeden.

Het exotenverhaal van de ecologen is overigens inconsequent. Buitenlandse boomsoorten zijn in hun visie ongewenst in het Nederlandse bos, maar als je de vreemdelingen te berde brengt die onze grazige natuurterreinen bevolken dan zwijgen hun stemmen. Logisch, want hoe kun je met een stalen gezicht bezwaar maken tegen Oostenrijkse en Corsicaanse dennen als je Schotse Hooglanders, Poolse Koniks, Duitse Heckrunderen, Noorse Fjordenpaarden, Engelse Shetlanders, Chinese damherten, Poolse wisenten, Litouwse otters, Wit-Russische bevers en Schotse edelherten bij tienduizenden in onze natuurgebieden loslaat en daarbij een beheer voert dat weer op een heel ander vlak tot burgerprotesten heeft geleid.

Mijn kennismaking met het bos bij Schoorl stamt uit 1998. Ik had opdracht gekregen uit te

zoeken hoe wij als Staatsbosbeheer volgemechaniseerde houtoogst in eigen regie uit moesten uitvoeren. Na jarenlang verkoop van hout op stam was de kennis van bosexploitatie in eigen kring verloren gegaan. Ik huurde acht oogstmachines met ervaren machinisten en daarmee, gesteund door mijn onvolprezen veldmanager Wim Spronk, voerden we in onze vijf kwetsbaarste Staatsboswachterijen een uitvoerige dunning uit, onder het motto: als het daar lukt, lukt het overal. Een van die kwetsbare bossen was de boswachterij Schoorl, waar de dunning twintig jaar was uitgesteld omdat met traditionele oogstmethoden de kost ver boven de baat uit ging. Toen ik dus voorstelde die hoognodige dunning als proef uit te voeren werd ik omhelsd: graag, als het ons maar niets kost. Dat beloofde ik en ik beloofde nog meer: geen spoortje schade aan bos en bodem.

Als voorbereiding heb ik een paar dagen in mijn eentje het bos geïnventariseerd en ik werd smoorverliefd. Wat was dit een leuk bos! Het groeide voor geen meter en het zou nog een heidense toer worden om de dunning, zoals beloofd, kostenneutraal uit te voeren, maar wat had het een charme! De zilte zeelucht mengde zich met de harsgeur van de dennen tot een odeur waarvoor een parfummaker een moord zou doen. Er was een palet van kleuren: donkere, gegroefde boomstammen, diepgroene boomkronen die mysterieus ruisten en ritselden in de wind, het azuurblauw van de hemel aan de Noordzeekust en de zachte kleuren van het zand en het gras tegen de bosrand. Het was een onvergetelijk beeld. Wat er ook gebeurt, hier wordt geen boom beschadigd, nam ik me voor en na afloop mag niemand zien dat we bezig zijn geweest. Dat is gelukt, dankzij de enorme inzet van mijn mensen. Ik ben er nog steeds trots op.

Drie weken later leidde ik een meerdaagse excursie van Indonesische collega's, onder wie de directeur van hun eigen Staatsbosbeheer. Ze wilden schermbossen zien en dus ging ik als eerste naar Schoorl, schermbos pur sang. Ik toonde het resultaat van de dunning – mooi, vonden ze, en keurig uitgevoerd – en daarna gingen we naar de noordwestrand van het bos, waar de bomen als eerste de klap van de zeewind opvangen. Tachtig jaar oude Oostenrijkse dennen: diep gebogen, knoestige knapen met armdikke takken en kronen geschoren door de wind. Dappere strijders: gehavend door hun strijd tegen de elementen. De Indonesiërs raakten in vervoering: dit was waar ze voor kwamen. De directeur legde zijn hand op mijn schouder en zei: 'Well done, man, well done.' Ik zwol van trots en gaf het compliment in gedachten door aan de al lang overleden stichters. Laat nu, dames en heren, uitgerekend dát bosje achter de zeereep dat onze bezoekers zo in vervoering bracht, als eerste op de dodenlijst van de ecologen staan. Als die kromme knarren weggebulldozerd zijn gaat het hier lekker stuiven en krijgen ze vanzelf de grijze duinen die honderd jaar geleden zo veel overlast gaven. Onbegrijpelijk! Hoe kan iemand die een adequate vakopleiding heeft gevolgd niet inzien wat die bomen betekenen?

Ik stel voor dat u, geachte Statenleden, voor u het besluit neemt over leven of dood van het Schoorlse bos, ter plaatse een kijkje gaat nemen. Alleen, zonder ecologen of boswachters die onderweg aan uw kop zeuren wat u allemaal moet zien, of vooral niet moet zien. Wandelschoenen aan en een lekkere warme jas, plastic zak mee en een goede kaart van het bos. En dan maar wandelen, uw zintuigen wijd open om al dat moois in u op te nemen. Als u moe bent gaat u tegen een boom zitten (daar is die plastic zak voor) en laat u uw gedachten de vrije

loop. Ik voorspel u: in die heerlijke rust komt u tot inzichten die even onverwacht als verrassend zijn. En ga aan het eind van uw tocht alstublieft kijken in het bosje bij de zeereep. Dan ben ik benieuwd of u een requiem gaat zingen of hardop zegt: houd vol mannen, jullie zijn onmisbaar.

Nu de beloofde oplossing. Ter inleiding neem ik u 33 jaar mee terug in de tijd. In 1987 was in het Staatsnatuurreservaat *De Weerribben* in Noordwest Overijssel, een wetland van ruim 3000 ha een conflict gerezen tussen de eigenaar/beheerder Staatsbosbeheer en de plaatselijke bevolking, voornamelijk rietsnijders, over het beheer en gebruik van het rietland. Het conflict liep zo hoog op dat het wel burgeroorlog leek, waarin mensen werden gemolesteerd en eigendommen vernield. Op het dieptepunt belandden de beheerder en zijn assistent in het gevang, op verdenking van fraude. Achteraf bleek het een loze beschuldiging, maar op dat moment was er een onwerkbaar situatie ontstaan. Het reservaat, een van de parels van het Staatsbosbeheer (onlangs is het nog uitgeroepen tot het mooiste natuurgebied in Nederland) dreigde ons ontnomen te worden toen het conflict breeduit in de lokale en landelijke pers verscheen. Wij, Staatsbosbeheerders stonden voor schut voor heel groenminnend Nederland. Onze directeuren, Prillewitz en Van Beusekom stelden mij aan als interimmanager met twee opdrachten: maak van *De Weerribben* weer een goed functionerend Staatsnatuurreservaat en herstel de verstandhouding met de bevolking. Het lijkt simpel, maar deze klus was de zwaarste in mijn loopbaan. Niettemin: na een halfjaar was het vertrouwen van de buitenwacht hersteld en voldeed het reservaat weer aan al zijn maatschappelijke functies.

De burgers in Schoorl protesteren op een veel ingetogener manier tegen de kapplannen van Staatsbosbeheer dan de rietsnijders in Kalenberg. Maar als straks de bulldozers oprukken om bomen te vernietigen dan moet u niet gek staan kijken als een stel actievoerders pal voor de machines gaat staan, net als de tasjesman op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989. Laten we zo'n escalatie met de onvermijdelijke en beschamende nasleep in de pers alstublieft voorkomen.

Ik stel voor de Weerribbenoplossing te kiezen voor Schoorl. Het werkt: ik spreek uit ervaring. Schort de boskap tien jaar op en geef Staatsbosbeheer opdracht de dringend noodzakelijke en al veel te lang uitgestelde bosverjonging in gang te zetten. Stel een deskundige en charismatische interimmanager aan om het proces te leiden en het vertrouwen van de burgerbevolking te herstellen.

Na die tien jaar kunt u alsnog besluiten of u het bos, waarin dan de nieuwe generatie jonge boompjes al onder de oude bomen staat, wilt slopen of definitief wilt handhaven. En wat dan wijsheid is; daarover kunt u nog een heel decennium in alle rust nadenken.

Vanmiddag ontbreekt de tijd mijn voorstel meer in detail uit te leggen, maar ik zal het met genoegen voor u uitwerken en opschrijven. U zegt het maar.

Jacob Vis
Kampen, januari 2020.